

MISIUNEA RESTRÂNSĂ DE OBSERVARE A ALEGERILOR OSCE/MROA Republica Moldova – Alegeri locale, turul doi, 28 iunie 2015

DECLARAȚIE PRIVIND CONSTATĂRILE ȘI CONCLUZIILE PRELIMINARE

Chișinău, 29 iunie 2015 – Urmare a invitației din partea autorităților Republicii Moldova, la 14 mai, Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDDO) a instituit Misiunea restrânsă de observare a alegerilor (MROA) pentru observarea alegerilor locale din 14 iunie. MROA OSCE/BIDDO a rămas în țară pentru a urmări turul doi al alegerilor pentru funcția de primar din 28 iunie.

Turul doi a fost evaluat din perspectiva conformării cu angajamentele OSCE și alte obligații și standarde internaționale pentru alegeri democratice, precum și cu legislația națională. Această declarație va fi examinată împreună cu Declarația privind constatările și concluziile preliminare din 15 iunie, după primul tur al alegerilor.¹ Evaluarea generală a alegerilor va depinde, parțial, de modul de desfășurare a etapelor finale ale procesului electoral, inclusiv numărarea și totalizarea voturilor. OSCE/BIDDO va emite un raport final cuprinzător, inclusiv recomandările privind potențialele îmbunătățiri, la aproximativ opt săptămâni după încheierea procesului electoral.

Conform metodologiei OSCE/BIDDO, MROA OSCE/BIDDO nu a efectuat observări sistematice sau cuprinzătoare în ziua alegerilor. Cu toate acestea, membrii misiunii au vizitat un număr restrâns de secții de votare.

CONSTATĂRI ȘI CONCLUZII PRELIMINARE

Administrarea turului doi al alegerilor pentru funcția de primar în 457 din 898 de localități s-a bucurat de încrederea majorității actorilor interesați, însă încrederea în procesul electoral s-a deteriorat în urma cazurilor de abuz al prevederilor legate de înregistrarea temporară a alegătorilor pe parcursul turului întâi. Cadrul juridic incert referitor la turul doi al alegerilor și numărările repetate din primul tur au afectat campania electorală și pregătirile pentru turul doi. Libertățile fundamentale au fost respectate, totuși au fost înregistrate câteva incidente violente. Mass-media a informat publicul privind campania, însă, în general, nu a reflectat-o într-o manieră echilibrată. Ziua alegerilor a fost calmă și bine administrată, cu câteva excepții.

Cadrul juridic nu dispune de prevederi care să se refere în mod adecvat la turul doi al alegerilor, inclusiv la faptul că înainte de desfășurarea turului doi trebuie să se încheie numărările repetate sau să fie anunțate rezultatele finale ale primului tur.² La 16 iunie, în baza rezultatelor preliminare din primul tur, Comisia Electorală Centrală (CEC) a anunțat turul doi al alegerilor și a publicat rezultatele finale ale alegerilor pe 22 iunie, respectând termenele legale. MROA OSCE/BIDDO i s-a adus la cunoștință faptul că circa 40 de cereri pentru numărarea repetată în raport cu alegerile pentru funcția de primar au fost depuse în instanțele de sector; s-a confirmat că 11 au fost susținute și executate înainte de turul doi și 11 au fost respinse drept nemotivate sau din considerente procedurale.

¹ Vezi Declarația privind constatările și concluziile preliminare cu referire la primul tur al alegerilor din 14 iunie, precum și toate [rapoartele anterioare ale OSCE/BIDDO cu privire la Moldova](#).

² Judecătoriile de sector trebuie să valideze rezultatele sau să dispună numărări repetate în decurs de zece zile din momentul recepționării de la Consiliile Electorale de Circumscripție (CEdC) a proceselor verbale de totalizare a voturilor. Nu există vreun termen limită de prezentare de către CEdC a proceselor verbale de totalizare a voturilor către instanță; CEC a declarat că aceste procese verbale sunt transmise în decurs de cinci zile.

CEC a administrat pregătirile în mod eficient, a ținut ședințe regulate și s-a conformat termenelor limită electorale. În timp ce s-a bucurat în continuare de încrederea majorității actorilor cheie, nivelul de încredere în unele comisii de nivel mai inferior a scăzut ca urmare a performanței generale a acestora pe parcursul primului tur, inclusiv a modului de examinare a reclamațiilor.

Codul electoral nu prevede dacă listele alegătorilor trebuie să fie actualizate între cele două tururi ale alegerilor și dacă e nevoie de a depune din nou cereri pentru votarea mobilă. CEC a emis hotărâri pentru a înlătura doar acele lacune legislative care se referă la înregistrarea alegătorilor. La 16 iunie, aceasta a decis să utilizeze aceleași liste ale alegătorilor și listele suplimentare ca și în primul tur, pentru a preveni posibila migrație artificială a alegătorilor. La 23 iunie, aceasta a emis o a doua hotărâre, specificând că alegătorii cu înregistrarea schimbată vor vota la domiciliul/reședința valabilă la data de 14 iunie; alegătorii cu reședința expirată urmează să voteze conform adresei de domiciliu; și alegătorii care au împlinit 18 ani și alegătorii fără numere personale de identificare pot să voteze în baza listelor suplimentare.

Candidații și alegătorii au depus un șir de reclamații în raport cu abuzul față de prevederile referitoare la înregistrarea temporară a reședinței pe parcursul primului tur.³ Drept rezultat, încrederea publicului în integritatea listelor alegătorilor a fost afectată în mod negativ și a dus la reacții din partea instituțiilor de stat, inclusiv a Parlamentului, care a organizat audieri publice. Ministerul Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor, responsabil pentru datele privind înregistrarea populației, a anunțat că va investiga aceste cazuri; niciun rezultat nu a fost făcut public până la ziua alegerilor.

Legea nu definește clar momentul din care candidații pot să înceapă din nou campania după primul tur. Conform CEC, campania pentru turul doi a început la 16 iunie și s-a încheiat la miezul nopții pe 26 iunie, pe când cei mai mulți concurenți au considerat că începutul campaniei este în ziua după primul tur. Codul electoral cere candidaților să degreveză din funcțiile lor oficiale odată ce s-au înregistrat inițial pentru alegeri. Contrar legii, actualul primar al municipiului Chișinău și-a reluat funcția după alegerile din 14 iunie și a degrevat din nou cu două zile mai târziu.

Campania a fost, în general, mai discretă decât în primul tur; intensitatea și tonalitatea acesteia au variat în diferite părți ale țării. Candidații au putut în mod liber să își desfășoare campaniile și libertățile fundamentale au fost, în linii mari, respectate. Cu toate acestea, MROA OSCE/BIDDO a luat act de patru incidente referitoare la violență în contextul alegerilor,⁴ câteva cazuri de utilizare abuzivă a resurselor administrative pentru a face campanie electorală și un caz de cumpărare a votului.⁵

Majoritatea candidaților au continuat să facă campanie prin metode tradiționale, la fel ca și în turul întâi, în timp ce alți candidați nu au întreprins nicio activitate. Unii concurenți au folosit panouri pentru a mulțumi alegătorilor pentru sprijinul din turul întâi și au organizat concerte. În mass-media

³ Reclamații au fost depuse în Trușeni, Bacioi, Orhei, Drochia, Durlăști și Comrat împotriva înregistrării multiplilor alegători pe aceeași adresă și a locuitorilor temporari în ajun de alegeri. De exemplu, într-o secție de votare din satul Topala, 53 de persoane (circa 12 procente din alegătorii care s-au prezentat la urne), au votat în baza listelor suplimentare în primul tur după ce au fost înregistrați începând cu data de 18 mai. Ca urmare a protestelor și reclamațiilor, alegerile au fost anulate și repetate în această secție de votare.

⁴ În Bacioi, candidatul Partidului Liberal (PL) (primarul actual) a fost agresat în timpul campaniei și o întâlnire cu alegătorii a fost întreruptă din cauza unor ciocniri între participanți, care au dus la spitalizarea a doi copii. În localitatea Racovăț, candidatul PLDM a fost agresat, se presupune de candidatul Partidului Nostru (PN) și rudele acestuia. Au mai avut loc, se presupune, amenințări la adresa membrilor Birourilor electorale a secțiilor de votare și a oponentului primarului actual din Cimișeni.

⁵ Utilizarea abuzivă a resurselor administrative în Dondușeni, Edineț și Comrat și împărțirea de bunuri în Stăuceni.

difuzată și pe rețelele de socializare a apărut campanie negativă adresată ambilor concurenți din Chișinău.

Nu există prevederi legale explicite privind finanțarea campaniei în turul doi. Codul electoral este neclar dacă limita de cheltuieli se referă la primul tur sau la ambele, fapt care nu a fost clarificat de CEC. În timp ce legea nu impune în mod explicit raportare financiară în turul doi, CEC a decis că astfel de rapoarte sunt necesare și urmau să fie prezentate la 26 iunie.⁶ Rapoartele au fost prezentate de 7 din 11 formațiuni politice și blocuri și au fost postate pe pagina electronică a CEC cu o zi înainte de alegeri.⁷ Acest termen a fost insuficient ca CEC să verifice rapoartele înainte de ziua alegerilor, ceea ce a diminuat eficiența supravegherii și a afectat dreptul alegătorilor la o alegere informată.⁸

Mass-media a informat publicul cu referire la campanie, însă, în general nu a asigurat o reflectare echilibrată. La 23 iunie, Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a publicat raportul său pentru perioada 7-14 iunie. În pofida unor situații de părtinire care au fost observate, CCA nu a întreprins nicio acțiune, rămânând incapabilă să asigure respectarea legii de către mass-media. Mai mult, CCA nu a publicat niciun raport pentru perioada între cele două tururi înainte de ziua alegerilor, deși acest lucru nu este cerut de lege. O reclamație referitoare la mass-media a fost depusă la CCA.

Cursa pentru funcția de primar al Chișinăului a dominat mass-media monitorizate de MROA OSCE/BIDDO.⁹ Difuzorul public, *Moldova 1*, a alocat 99 procente din știri pentru reflectarea candidaților la funcția de primar al Chișinăului, într-o tonalitate destul de neutră: 61 procente pentru candidatul PL (primarul actual) și 39 procente pentru candidatul PSRM. *Moldova 1* și două posturi private monitorizate au propus organizarea dezbaterilor între cei doi, însă candidatul PSRM a respins propunerile și a delegat un reprezentant de-al său. În timp ce au fost și alte invitații la dezbateri, alegătorii au fost privați de oportunitatea de a urmări dezbaterile directe între cei doi candidați. Totodată, dezbateri au fost organizate în alte localități.

În cazul difuzorilor privați care au fost monitorizați, accentul pe cursa pentru Chișinău a variat de la 95 la 100 procente de reflectare în știri. Majoritatea difuzorilor privați au dedicat timp mai mult pentru a reflecta candidatul PL, variind de la 50 la 89 procente în reflectare, în timp ce candidatul PSRM a variat de la 11 la 50 procente.¹⁰ Tonalitatea știrilor a fost, în general, neutră. Cât privește mass-media online și tipărită, *Komsomolskaya Pravda*, *Moldova Suverană*, *Noi*, *Omega* și *Point* au favorizat, preponderent, candidatul PSRM (cu reflectare pe larg pozitivă), în timp ce *Moldova* și *Unimedia* au reflectat în tonalitate preponderent neutră.

În puținele secții de votare vizitate de MROA OSCE/BIDDO, ziua alegerilor a fost calmă, cu câteva excepții. Procesul a fost transparent; reprezentanți ai formațiunilor politice și ai candidaților și observatori naționali au fost prezenți în toate secțiile de votare vizitate.¹¹

⁶ Formațiunile politice și blocurile care au înaintat candidați prezintă rapoartele către CEC, iar candidații independenți către CEEdC.

⁷ Cele mai mari venituri și cheltuieli în turul doi au fost declarate de Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), urmate de PN, PL și PLDM; alte trei partide au declarat sume limitate.

⁸ Verificarea rapoartelor înainte de ziua alegerilor nu este impusă de lege. CEC a declarat că a avut nevoie de circa patru zile pentru a le examina.

⁹ Monitorizarea mass-media de către MROA OSCE/BIDDO în perioada 15–28 iunie a continuat în același format ca și în turul întâi.

¹⁰ Candidatului PL i-a fost alocat cel mai mult timp de reflectare în știri: 89 procente Prime TV, 79 procente Publika TV, 62 procente Jurnal TV și 63 procente Pro TV; TV 7 a alocat timp egal de emisie celor doi candidați.

¹¹ Acreditarea reprezentanților concurenților și observatorilor a rămas valabilă după primul tur, indiferent de faptul dacă concurenții erau candidați și în al doilea tur.

Procedurile au fost, în general, respectate, pe parcursul votării. S-a constatat că unii dintre personalul electoral implementau regulamentul CEC privind înregistrarea alegătorilor, adoptat între cele două tururi, în mod neconsecvent. Sistemul online de verificare a identității alegătorilor a funcționat eficient, cu unele excepții minore. Plasarea cabinelor de vot nu a asigurat întotdeauna confidențialitatea votării. Procesul de numărare și totalizare a voturilor, observat de MROA OSCE/BIDDO, a fost bine administrat, cu unele devieri ne semnificative de la procedură.

În ziua alegerilor, CEC a funcționat profesional și transparent. În doar câteva ore după închidere, aceasta a publicat toate procesele verbale privind rezultatele preliminare pe secție de votare. Rata de participare la vot a fost raportată ca fiind de 47,7 procente.

*Versiunea în limba engleză a prezentului raport este singura oficială.
Traduceri neoficiale în limbile română și rusă sunt disponibile.*

INFORMAȚII DESPRE MISIUNE ȘI RECUNOȘTIȚE

Chișinău, 29 iunie 2015 – MROA OSCE/BIDDO s-a deschis la Chișinău la 14 mai. Aceasta include 13 experți detașați în capitală și 14 observatori pe termen lung detașați prin Moldova. Zece observatori pe termen lung au rămas în țară pentru a observa turul doi al alegerilor pentru funcția de primar din 28 iunie. Kimmo Kiljunen (Finlanda) este șeful MROA OSCE/BIDDO.

MROA OSCE/BIDDO dorește să mulțumească autorităților pentru invitația de a observa alegerile, CEC pentru colaborare și pentru asigurarea actelor de acreditare și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și altor autorități de nivel central și local pentru sprijin și colaborare pe toată durata observării alegerilor. Observatorii, deopotrivă, doresc să exprime aprecieri Misiunii OSCE în Moldova,¹² și altor organizații internaționale și ambasade acreditate la Chișinău, precum și partidelor politice, organizațiilor societății civile și reprezentanților mass-media pentru colaborare și sprijin.

Pentru informații mai detaliate, vă rugăm să luați legătura cu:

- Kimmo Kiljunen, Șeful MROA OSCE/BIDDO, la Chișinău (+373 22 903010)
- Thomas Rymer, Purtătorul de cuvânt OSCE/BIDDO, în Varșovia (+48 609 522 266)
- Oleksii Lychkovakh, Consilier electoral OSCE/BIDDO, în Varșovia (+48 22 520 0653)

Adresa MROA OSCE/BIDDO:

Str. Sfatul Țării, nr. 29, etajul 7, Chișinău, MD-2012

Telefon: +373 22 903010 / Fax: +373 22 903011

Email: office@odhr.md / Website: <http://www.osce.org/odihr/elections/moldova/157256>

¹² MROA OSCE/BIDDO și Misiunea OSCE în Moldova activează separat în conformitate cu mandatele specifice fiecăreia.